

Δημήτρης Μπελαντής

Για το κύμα διαφθοράς και διαφθορολογίας

Οι πρόσφατες αποκαλύψεις για τα κυκλώματα διαφθοράς στη Δικαιοσύνη και στον μηχανισμό της Ορθόδοξης Εκκλησίας δεν υπήρξαν, προφανώς, κεραυνός εν αιθρία. Ιδίως στον χώρο της Δικαιοσύνης ήταν ανέκαθεν γνωστό ότι υπήρχαν «κυκλώματα» δικηγόρων και δικαστών τα οποία παρήγαγαν τις επιθυμητές δικαστικές αποφάσεις έναντι (ψηλού ή χαμηλού, ανάλογα) οικονομικού ανταλλάγματος. Αλλά και οι Ιεράρχες δεν διακρίνονταν –πράγμα σχετικά γνωστό– εδώ και πολλές δεκαετίες για την απέχθειά τους στα υλικά αγαθά και στην κοσμική εξουσία.

Το πρωτότυπο στοιχείο στην τρέχουσα εξέλιξη είναι αφενός μεν η *τεράστια έκταση* των φαινομένων αυτών αφετέρου δε η συναρμογή τους, η *αλληλεπίδραση* της διαφθοράς ανάμεσα στους δύο μηχανισμούς με αποτέλεσμα τη συγκρότηση ενός παρακυ-

κλώματος εξουσίας, ενός οιονεί παρακρατικού κέντρου.

Μια γενικότερης ισχύος διαπίστωση: παρά τα όσα επιχείρησε να προωθήσει ιδεολογικά ο «εκσυγχρονισμός» της ομάδας Σημίτη από το 1995 ως το 2004, οι τάσεις διαφθοράς και αλληλεξάρτησης πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων με παράγοντες του χρήματος και με τη δημιουργία «μαύρου χρήματος» δεν υπήρξαν μια βαλκανική παρέκκλιση λόγω της μη προσαρμογής της χώρας στο κοινωνικό συμβόλαιο δυτικού τύπου, του μη «εξορθολογισμού» (όπως έγραφαν τότε οι διανοούμενοι της Κεντροαριστεράς). Είναι μια ισχυρή διεθνής τάση του υπερώριμου καπιταλισμού, η οποία συνδέεται με πολλούς παράγοντες, ιδίως όμως με α) την τάση έκπτωσης της πολιτικής, αλλά και της δημόσιας υπηρεσίας, ως λειτουργίας εξυπηρέτησης του «γενικού κοινωνικού συμφέροντος»

και την πλήρη «επιχειρηματοποίηση» και των δύο (τάση μείωσης της σχετικής αυτονομίας του αστικού κράτους απέναντι στο κεφάλαιο), β) την τάση «παραισιτικής» ή και «εγκληματικής» ακόμη εκτροπής σημαντικών τομέων του κεφαλαίου διεθνώς. Το ότι η τάση Σημίτη είχε άδικο φάνηκε πεντακάθαρα από το γεγονός ότι κατέληξε τελικά να προμοδοτήσει ένα πρωτοφανές στην έκταση του παρεχόμενου προνομίου καθεστώς προμηθειών και εξυπηρετήσεων (Χρηματιστήριο, ξεπούλημα δημόσιας περιουσίας, καθεστώς των ΜΜΕ κ.ά.).

Αυτές οι τάσεις οδηγούν σε σοβαρή κρίση τόσο την *τυπικά ίση μεταχείριση των πολιτών* (όσο αυτή είναι εφικτή εντός του καπιταλιστικού κράτους), ενισχύοντας το πρόνομο, όσο και την όποια έννοια «ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης» και «χρηστής διοίκησης». Η κρατική διαχείριση αντανάκλα το τέλος του «γενικού συμφέροντος» κειναιωνής περιόδου αλλά και των καλύτερων ίσως στιγμών του παλαιού φιλελευθερισμού.

Στην ίδια λογική, ο δικαστής –ο οποίος, πάντως, ποτέ δεν υπήρξε δομικά ανεξάρτητος απέναντι στον εργατικό αγώνα και στη μαχητική κοινωνική διεκδίκηση– ακολουθεί τη φιγούρα του πολιτικού στελέχους και του μανδρινού της Διοίκησης. Υποτάσσεται και αυτός, συχνά πια, στην ιδεολογία του «πρόνομίου» και μετατρέπει τη σταδιοδρομία του σε «επιχείρηση βραχείας αποδόσεως».

Υπάρχει όμως εδώ και μια εμφανής ειδικότερη ελληνική διάσταση. Τα πράγματα έφθασαν να πάρουν τέτοια διάσταση ώστε ενδεχομένως να μπλοκάρουν την όλη αξιοπιστία των θεσμών του συστήματος, την ίδια τη φαινόμενη ιδεολογία τους, το «κράτος δικαίου»... Από εκεί, αλλά και από την «κινητοποίηση» μηχανισμών εξουσίας που δεν μετείχαν κυρίαρχα στη λειτουργία των «κυκλωμάτων» και είχαν παραγκωνισθεί, αποκ-

ρθεί η τάση για «κάθαρση», για μια στοιχειώδη στρατηγική αστικού εκσυγχρονισμού με προμετωπίδα την κυβέρνηση της ΝΔ και κάποια ΜΜΕ, «κλήσορες της αρετής».

Πώς εξηγείται όμως η τεράστια και εξακολουθητική διασύνδεση της Ιεράς Συνόδου (ιδίως μέσα από τη λεγόμενη «αδελφότητα της Χρυσοληγής» και, κατά τα φαινόμενα, τον ίδιο τελικά τον Αρχιεπίσκοπο) με το δικαστικό κύκλωμα; Η ελληνική ιστορία, για λόγους που σχετίζονται με το μετεμφυλιακό κράτος και την πρωτοφανή ιδεολογία της «επίσημης θρησκείας», οδήγησε σε μια παρά φύση σύζευξη Ορθόδοξης Εκκλησίας και κράτους. Η δράση των δικαστικών κυκλωμάτων υπέρ κληρικών και προστατευόμενων τους αποτελεί μία μόνο από τις αδιαφανείς «προνομίες» της εκκλησίας, οι οποίες έχουν οδηγήσει σ' έναν άνευ προηγουμένου πλουτισμό τόσο της εκκλησίας όσο και των Ιεραρχών. Στον χώρο της Δικαιοσύνης αυτό ενισχύεται και από τον ιδιαίτερο ιδεολογικό συντηρητισμό σημαντικής μερίδας των δικαστών, οι οποίοι θεωρούν αυτονόητες τις «προνομίες» και εξυπηρετήσεις αυτές – ιδίως μάλιστα όταν ο εξυπηρετών εξυπηρετείται και ο ίδιος.

Το ζήτημα του πλήρους διαχωρισμού Εκκλησίας και κράτους, της κατάργησης της Ορθόδοξης χριστιανικής θρησκείας ως «επικρατούσας» θρησκείας κατά το άρθρο 3 του Συντάγματος και του βαθέος κρατικού ελέγχου στα οικονομικά της Εκκλησίας θα μπορούσε να θέσει ένα όριο στις πρακτικές αυτές. Γιατί, βέβαια, αντίθετα προς ένα δόλιο επιχείρημα, διαχωρισμός Εκκλησίας και κράτους σημαίνει ότι η κρατική πολιτική αποδοσμεύεται από την «επίσημη θρησκεία» και τις πρακτικές της, δεν σημαίνει ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία –ή όποια άλλη εκκλησία– μπορεί να εκτρέφει αδιαφανείς ή και εγκληματικές οικονομικές δραστηριότητες

στο εσωτερικό της... Θα πρέπει να ελέγχεται συστηματικά, όπως και η τελευταία αβάνυμη εταιρεία.

Όσον αφορά πάλι τη δικαστική εξουσία, το διακύβευμα δεν είναι βεβαίως η ουσιαστική της ανεξαρτησία: αυτό θα προϋπέθετε έναν ριζικά άλλο συσχετισμό δυνάμεων, έναν άλλο τύπο εξουσίας. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να προχωρήσουν μεταρρυθμίσεις και έλεγχοι που να ενισχύουν μια στοιχειώδη τυπική ίση μεταχείριση. Δεν σημαίνει ότι τα πιο διεφθαρμένα στοιχεία δεν πρέπει να απομακρυνθούν σ' όλη τους την έκταση, αρκεί βεβαίως αυτό να μην γίνει το άλλοθι ενός νέου αυταρχισμού σε βάρος κατηγορουμένων αλλά και μη εμπλεκόμενων δικαστών. Το να παρακάμψεις αυτά τα ζητήματα αποτελεί εθελotuφλία για τις αριστερές δυνάμεις.

Απ' ό,τι όμως αναδεικνύει ιδίως η υπόθεση Βαβύλη, ίσως αντιμετωπίζουμε κάτι παραπάνω από ένα δικαστικοεκκλησιαστικό κερδοσκοπικό κύκλωμα: ίσως αντιμετωπίζουμε ένα κύκλωμα *υπόγειας παραγωγής πολιτικής*, το οποίο εκλέγει ιεράρχες, διαχειρίζε-

ται κρατικά κονδύλια, συνεργάζεται με το ΥπΕΞ για τη χάραξη πολιτικής στη Μέση Ανατολή, εκποιεί περιουσίες, είναι ο προνομιακός συνομιλητής της ΕΥΠ και άλλων μυστικών υπηρεσιών, κάνει συμμαχίες...

Αν όλα αυτά ισχύουν, πρέπει να μιλήσουμε για μια ελληνική, ήσσονα ίσως, εκδοχή της ιταλικής Π-2. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι απλώς κάποιο ξεχασμένο υπόλειμμα των πυρήνων του μετεμφυλιακού κράτους; Θα μπορούσε να το αποδώσει σε υπόγειες όψεις της πολιτικής κινητοποίησης της Εκκλησίας μετά την ανάδυσση Χριστόδουλου το 1998; Όλα αυτά μπορεί να ισχύουν. Ισχύουν όμως σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το «κύκλωμα» υποστηρίχθηκε, εξετράφη και γιγαντώθηκε υπό την σκέπη της εκσυγχρονιστικής εξουσίας του ΠΑΣΟΚ, τους μηχανισμούς των κυβερνήσεων του Κ. Σημίτη.

Και αυτό καθιστά την υφή της υπόγειας εξουσίας συνθετότερη. Και «συναινετικότερη». Άραγε, η σύγκρουση Χριστόδουλου και Σημίτη το 2000 κατά πόσο ήταν πραγματική;